

***Weź sobie
najpierw jakąś
chusteczkę
i spokojnie
usiądź*** - tata

Stefanie oswaja świat

Joanna Cyganek

POZIOM EDUKACYJNY ADRESATÓW:

uczniowie 7–8 klas szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych

CZAS TRWANIA:

ok. 1,5 godziny

CELE:

Lekcja stanowi wprowadzenie do lektury *Nigdzie w Afryce* Stefanie Zweig:

- uczniowie poznają wycinek autentycznej historii rodziny autorki i jej samej, inicjujący ją w przyszłości do napisania książki;
- poznają realia, w jakich u progu drugiej wojny światowej i w jej trakcie żyła rodzina autorki;
- poznają dorobek literacki autorki;
- kształcą umiejętność czytania ze zrozumieniem i analizy tekstu;
- utrwalają reguły obowiązujące w formie wypowiedzi, jaką jest list;
- utrwalają nazewnictwo odnoszące się do emocji i stanów uczuciowych;
- kształcą umiejętność budowy wypowiedzi złożonych;
- ćwiczą umiejętność posługiwania się synonimami i określeniami o przeciwstawnych znaczeniach;
- uczą się rozpoznawać własne odczucia, emocje i nazywać je;
- utrwalają umiejętność obsługi programów komputerowych służących do przygotowywania prezentacji;
- kształcą umiejętność selekcji i doboru materiałów, planowania wypowiedzi z wykorzystaniem multimediiów, sporządzania krótkich opisów i podpisów, komentowania;
- poznają reguły wypowiedzi publicznej i wystąpienia;
- kształcą umiejętność pracy w zespole.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

egzemplarz *Nigdzie w Afryce* Stefanie Zweig, wydruki (kopie wydruku) wybranych fragmentów tekstu, źródło: stefanie-zweig-story.pl

METODY NAUCZANIA:

pogadanka, praca z tekstem i materiałami źródłowymi

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Lekcję poprzedza opowieść (np. w formie prezentacji) o losach rodziny Zweigów – informacje, materiał zdjęciowy i archiwalia dostępne są w witrynie: stefanie-zweig-story.pl. Taką opowieść, w określonej przez nauczyciela formie, mogą zaprezentować uczniowie – każdy rozdział (podstrona) stefanie-zweig-story.pl może stanowić cel opracowania dla odrębnej grupy uczniów, kierującej się wytycznymi podanymi przez nauczyciela.

Prezentacja powinna zawierać informacje na temat:

- Stefanie Zweig – dziennikarki i pisarki (podstrona: *Życie na dwóch kontynentach*);
- pochodzenia i miejsc urodzenia Stefanie i jej rodziców, ich miejsca zamieszkania (Leobschütz, wówczas w niemieckiej części Górnego Śląska, dziś polskie miasto Głubczyce; wówczas niemieckie miasto Sohrau, dzisiaj polskie Żory; ówczesny Breslau – dzisiejszy Wrocław) – podstrona: *Górnośląskie korzenie*;
- Głubczyc/Leobschütz – miasta trzech wyznań (podstrona: *Górnośląskie korzenie*);
- powodów, dla których rodzina Zweigów opuściła dom rodzinny na Górnym Śląsku (atmosfera zagrożenia, zakaz wykonywania zawodu przez ojca Stefanie, pogarszające się warunki bytowe);
- miejsca „gdzieś w Afryce”, gdzie Zweigowie postanowili schronić się przed prześladowaniami (podstrona: *W stanie niepewnym*);
- nowego życia na farmie (podstrona: *Gdzieś w Afryce*);
- małej Stefanie w jej afrykańskim domu (podstrona: *Gdzieś w Afryce*);
- Stefanie – uczennicy w szkole angielskiej (podstrony: *Gdzieś w Afryce, Podwójnie obcy*);
- okoliczności powrotu do Niemiec (podstrona: *Kolejny nowy początek*);
- twórczości literackiej Stefanie Zweig (podstrony: *Kolejny nowy początek, Od bezdomności do Oscara*).

- 2.** Nauczyciel przechodzi do głośnego odczytania listu Walthera z 4 lutego 1938 roku (otwierającego rozdział) adresowanego do żony (każdy uczeń otrzymuje kopię listu). Następnie w formie swobodnej rozmowy uczniowie próbują odpowiedzieć na pytania: Jaki świat wyłania się z treści listu? Jaki obraz rzeczywistości zawarł w słowach ojciec Stefanie? Co wyczytać można między słowami? Wypowiadając się, uczniowie odnoszą się do konkretnych fragmentów tekstu, swoje wypowiedzi popierają cytatami z listu, np.:

„wstrząsającą wieść (...) byśmy się wkrótce zobaczyli (...) wcześniej, niż kiedykolwiek odważyliśmy się marzyć” | „wydarzyło się tak wiele, że (...) ciągle mąci mi się w głowie” | „W Nairobi spędziłem tylko tydzień, a już ogarnęło mnie przygnębienie...” | „zakładałem, że oni tutaj będą postępować nie inaczej niż moja matka w Żorach, która zawsze miała przy stole jakichś biednych mizeraków” | „Tymczasem doświadczyłem cudu” | „wściekli się, kiedy się dowiedzieli, że Ty i Regina* jeszcze jesteście w Niemczech” | „gmina (...) chce wpłacić do urzędu imigracyjnego kwotę stu funtów za Ciebie i za Reginę. Mnie od razu wysłali do pracy (...), żebyśmy mieli na początek jakiś dach nad głową” | „musicie wyjechać tak szybko, jak to tylko możliwe” | „każdy dzień, który spędzisz z dzieckiem we Wrocławiu, jest stracony” | „zaprowadzi Cię do człowieka z niemieckiego biura podróży, który traktował mnie przyzwoicie. On Ci powie, jak możesz najprędzej załatwić bilety na statek, obojętnie jaki i jak długo będzie płynął” | „Najważniejsze, żebyście się znalazły na statku i na morzu. Wtedy wszyscy będziemy mogli spać spokojnie” | „kto wie, gdzie jeszcze przyjdzie nam mieszkać” | „każ wypakować serwis Rosenthala. Nie będziemy go już chyba potrzebowali w tym życiu, a i tak musieliśmy się już rozstać z ważniejszymi rzeczami niż talerze w kwiatki” | „Nie mogę sobie wyobrazić (...), że kiedyś będziemy wystarczająco bogaci, żeby kupić buty” | „Problemy z celnikami (...) zawdzięcza tylko swojej dobrotliwości. Kto wie, czy kiedykolwiek przyjedzie do Anglii i jak długo będzie jeszcze wędrował” | „Najlepiej, żebyś mówiła jak najmniej o swoich planach. Nie wiadomo (...) jacy są teraz ludzie, których znaliśmy przez całe życie” | „proszę, wyjaśnij Reginie, że nie wszyscy ludzie są biali” | „Zazdroszczę im, bo nie wiedzą, co się dzieje na świecie, i mają co jeść”. | „Napisz do ojca i Liesel, niech się o nas nie boją” | „I przykro mi, że ten list sprawi wielki ból Twojej matce (...) ale (...) wołałaby, żebyś Ty i jej wnuczka były raczej w Afryce niż we Wrocławiu”.

* Literackie alter ego Stefanie.

3. Nauczyciel pyta uczniów, jakich barw użyliby, gdyby mieli opowiedzieć treść tego listu kolorami. Czy świat na tych obrazach pozbawiony byłby światła/nadziei? Uczniowie odpowiadają, odnosząc się do konkretnych fragmentów tekstu – ćwiczenie wypowiedzi, z możliwością wykorzystania materiałów plastycznych.
4. Głośne odczytanie listu Walthera z 4 kwietnia 1938 roku adresowanego do Reginy. Co – w kontekście świata przedstawionego w liście do żony – Walther napisał do swojej córki? Czego oczekuje od córki ojciec, a właściwie czego oczekuje od niej opisany przez niego świat, w którym Stefanie ma rozpocząć życie w Afryce? Uczniowie zapisują określenia, wyrazy i wyrażenia na tablicy / powstałym obrazie lub na kolorowych samoprzylepnych karteczkach, które przyklejają pod hasłem: „W życiu o wiele ważniejsza od czekolady jest odwaga”.
5. Lekcję kończy próba odpowiedzi na pytanie, dlaczego odwaga jest ważniejsza od czekolady, i poczęstowanie uczniów czekoladkami.

„Historia Stefanie Zweig jest warta chwili namysłu oraz pamięci, ponieważ jest to historia z naszego miasta. Bohaterka pokazała, że warto się nie poddawać”.

Notatki